

Informasjon
Aftenposten
Debattredaksjonen

Debattredaktør

Erik Tornes
Adresse: Aftenposten, Debatt,
Boks 1178, 0107 Oslo

Debatt

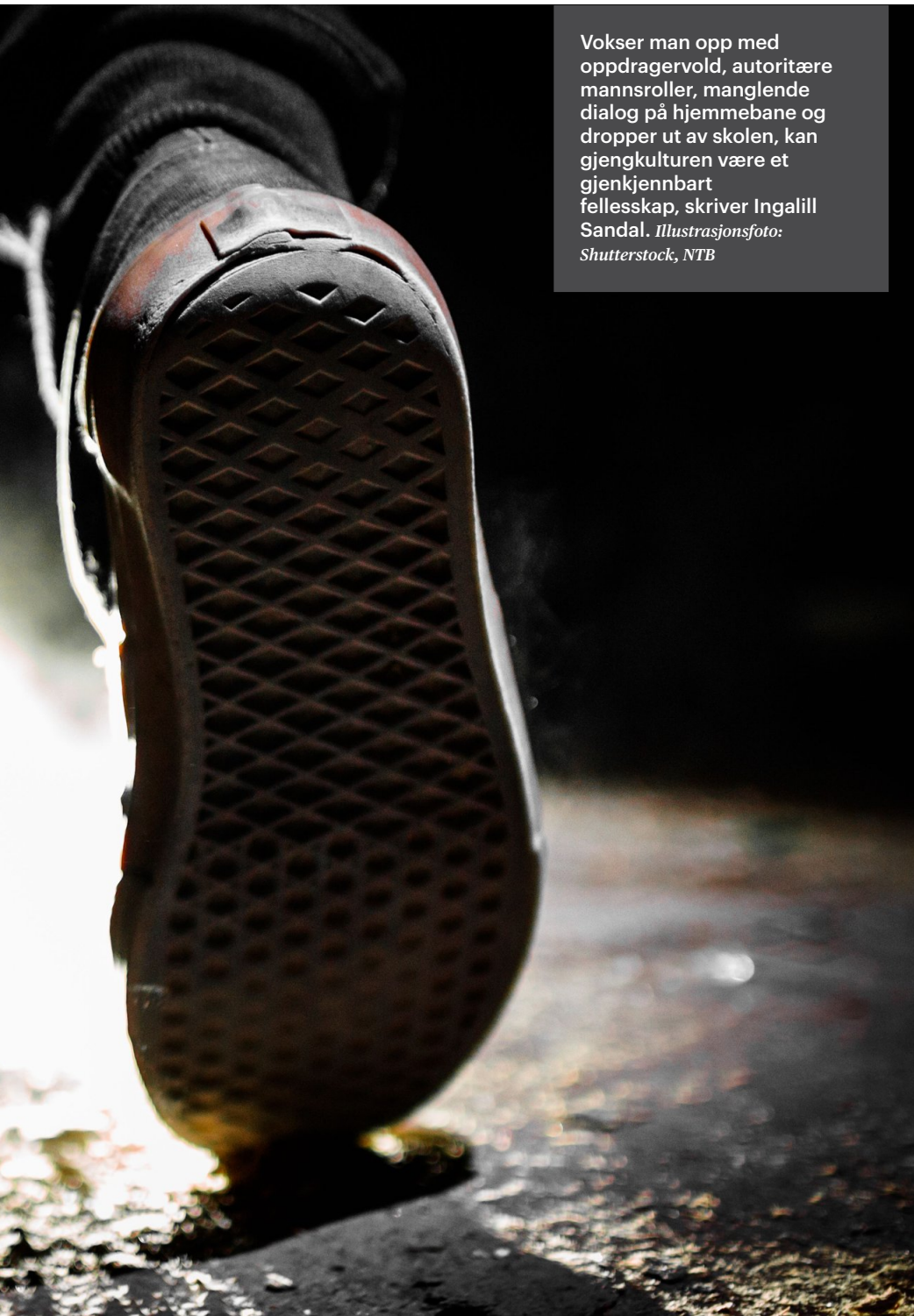
E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: 3000 tegn inkl.
mellomrom. Legg ved portrettfoto.
Kortinnlegg: 400-1500 tegn.

Kronikker / debattinnlegg på nett

aftenposten.no/meninger
Aftenposten returnerer ikke artikler
som blir sendt på papir.

Kronikk

E-post: kronikk@aftenposten.no
Kronikk: Maks. 6000 tegn
inkl. mellomrom.
Legg ved portrettfoto.

Vokser man opp med oppdragervold, autoritære mannsroller, manglende dialog på hjemmebane og dropper ut av skolen, kan gjengkulturen være et gjenkjennbart fellesskap, skriver Ingalill Sandal. Illustrasjonsfoto: Shutterstock, NTB

må mye sterkere på banen. Samfunnsdebattanten Asra Gilani har lenge etterlyst mødrene. Flere debattanter med muslimsk bakgrunn har etterlyst fedrene.

Kritisk tenking og nysgjerrighet. Opplæring i kritisk tenking på skolen er viktigere enn noen gang. Alle barn er født nysgjerrige og skal møtes med åpenhet, ikke med dogmer og fastgroddes regler. Fellesskolen må være klinkende klar om felles aktiviteter og læring. I dag er det mange barn og unge som vokser opp i Norge, som ikke vet noe om egne rettigheter som barn, om demokrati, likestilling og individuell frihet, men som tror at vold og overgrep hjemme er normalt.

Innvandring har endret den norske demografien siden 1970-tallet, og da må vi kartlegge problemene og følge opp med tiltak som sørger for at disse barna blir en del av det norske samfunnet. Vi må utvikle løsninger for hvordan vi kan frigjøre barna fra æreskultur, patriarkalske familiestruk-

turer og konservativ religion - strukturer som opprettholdes i mange miljøer til tross for at man har bodd flere tiår i Norge.

En rekke moskémiljøer og organisasjoner bidrar til å forsterke segregeringen med kjønnssegregerte aktiviteter og ultra-konservative predikanter. Kompetansteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold rapporterer om at de fleste saker om æresrelatert vold gjelder personer fra Syria, Somalia, Irak, Pakistan og Afghanistan.

World Values Surveys globale undersøkelsen viser hvordan den kulturelle reisen fra konservative, patriarkalske og kollektivistiske kulturer i Asia og Afrika til det individualistiske Skandinavia er veldig mye lengre enn den fysiske flyturen. Integrering tar tid, men vi kan «speede» det opp med oversikt, kunnskap, forebygging og tiltak.

Vi må bli bedre til å nå ut til de unge guttene før de blir sinte, unge menn. Det er krevende, men nødvendig.

Meninger
Kunstig intelligens (KI)

Jeg er litt overrasket over at norsklæreren vil gi såpass gode karakterer til robottekster

Med noen enkle grep kan jeg med god samvittighet gi karakterer ned mot stryk på tekster laget av kunstig intelligens (KI).

Debatt

Kjetil Raaen

Førsteamanuensis i informatikk, Høgskolen Kristiania

Norsklærer Katja Benneche Osvold skriver i Aftenposten 15. november om hvordan stadig flere oppgaver i videregående skole er skrevet av avanserte språkmodeller. Jeg ikke uenig, men mener problemet med vurdering og eksamen egentlig bare er symptomer på noe underliggende. Kan det være vi jobber på gammeldags måte med gammeldags innhold?

Du kan kanskje si at dette har vært en konstant i hvert fall siden Alexander Kiellands roman «Gift». Skolen prøver å tilpasse seg: Vi sluttet med latin, begynte med kalkulator. Men vi ligger alltid etter.

Det grunnleggende først: Det er ikke enkelt å fange opp robottekster. Robot-detektorer finnes, men blir jevnlig brukt som treningsdata og blir alltid ubrukelige med neste revisjon av den generative modellen. I beste fall får vi høre at for eksempel 38 prosent av teksten har over 95 prosent sannsynlighet for å være generert. Fra en KI-modell.

Er det virkelig nok til å gi noen alvorlige konsekvenser? Jeg er helt enig i at lærere ikke er politi. Vi får ingen kompensasjon for tiden vi bruker på å etterforske, rapportere og følge opp jukse påstander. Og det er tidkrevende og demotiverende arbeid.

Kritisk til svada. «Vi kan gi 4 eller 5 og la alle elevene i videregående rase igjennom systemet med robottekstene sine», skriver norsklærer Osvold. Jeg er litt overrasket over at hun vil gi såpass gode karakterer til KI-arbeider, selv om hun vurderer tekstene slik de er og ser bort fra mistanker om juks. Vi har fått ekstremt gode svadageneratorer. Da er det enda viktigere ikke å belønne svada.

Min strategi for studenttekster er å understreke for studenter at flere av kvalitetene ved KI-genererte tekster ikke er ønskelige. Setter jeg substans først, forlanger en rød tråd gjennom lengre tekster og et faktisk budskap, kan jeg med god samvittighet gi karakterer ned mot

stryk på disse arbeidene.

Bør vi bare slutte med eksamen og karakterer? Samfunnet krever for tiden at andelen av befolkningen som tilegner seg akademiske ferdigheter, er ekstremt høy. Samtidig har vi en kultur som sliter med å sette langsiktige mål foran kortsiktige. Når verdensledere ikke klarer å sette verdens fremtid foran neste valg, kan vi da forvente at ungdom skal sette langsiktige karrieremål foran en runde med dataspill? Vi har malt oss inn i et hjørne der karakterer eller annen ytre motivasjon er nødvendige forutsetninger for læring.

KI som verktøy. Viktigere enn vurdering er vårt innhold og fremgangsmåte. Hvordan ser samfunnet ut når studentene våre er ferdige med utdanningen? Her står definitivt generativ KI helt sentralt. Vi må alle lære å bruke modellene. Samtidig trenger vi fortsatt grunnferdigheter. Vi kan trekke paralleller til matematikken: Du må lære de fire regneartene fortsatt, derfor venter vi litt med kalkulator. Nå er også algebra og symbolsk løsning av ligninger lett for datamaskiner, så da venter vi med disse. Sånn må det være med KI også. Vi må øve på å gjøre det selv.

Likevel skal generativ KI brukes som verktøy. Vi kan gi oppgaver som: «Bruk en generativ modell til å svare på følgende oppgave. Kritiser svaret. Skriv til slutt en besvarelse selv, der du bruker det beste fra den generative teksten kombinert med dine egne forbedringer.»

Skolen prøver å tilpasse seg: Vi sluttet med latin, begynte med kalkulator. Men vi ligger alltid etter.

Les flere
debattinnlegg
på ap.no